

EKONOMICKÝ PŘEHLED ČESKÉ REPUBLIKY, 2008

Může současné rychlé tempo růstu vést k přehřátí?

Co dělá vláda pro zajištění fiskální udržitelnosti?

Je pokrok v reformě zdravotnictví a důchodů odpovídající?

Jak motivovat vyšší nabídku práce?

Jak nadále využívat přínosů globalizace?

Další informace

Další čtení

Kde nás můžete kontaktovat?

Obsah

Silný ekonomický růst posledních let je povzbudivý a rizika spojená s inflací zvládnutelná. Existují však některé výzvy. Nejdůležitější z nich je zabezpečení fiskální udržitelnosti reformou veřejných financí tak, aby se česká ekonomika lépe vypořádala se stárnutím populace. Reformy by měly zahrnovat:

- **Ambicióznější stanovování cílů pro deficit rozpočtu** podpořené zlepšením rozpočtování na centrální úrovni a zdokonalením fungování střednědobých výdajových rámců.
- **Pokračování reformy ve zdravotnictví.** Plánovaná opatření představují jeden krok vpřed, ale vyžadují další pozornost. Reforma bude muset nakonec vždy řešit choulostivý problém rozsahu zdravotnických služeb financovaných z veřejných rozpočtů v kontextu stále se rozšiřujících možností zdravotní péče.
- **Zvyšování věku odchodu do důchodu** a konečné rozhodnutí o hlubší penzijní reformě.
- **Pokračování daňové reformy.** Plány na zjednodušení daňového systému by měly být dotaženy do konce. Na program by se mělo také dostat snížení daňového zvýhodnění a podpory vlastnického bydlení.

Rychlejší hospodářský růst zmenšuje dlouhodobé problémy strukturální nezaměstnanosti. Dokonce se objevilo riziko, že omezená nabídka práce bude limitovat další ekonomický rozvoj. Proto je nezbytné zvýšit motivaci k práci a kvalitu lidského kapitálu širokou škálou opatření:

- **Zlepšením všeobecných podmínek trhu práce,** zejména dalším posunem v daňovém mixu směrem ke zmírnění vysokého zatížení práce a reformou výpovědí a odstupného. Částečné úvazky a další „nestandardní“ formy zaměstnávání by měly být zjednodušeny; převážně odstraněním existujících překážek. Přímé dotace by měly být používány jen střídmě.

This Policy Brief presents the assessment and recommendations of the 2008 OECD Economic Survey of Czech Republic. The Economic and Development Review Committee, which is made up of the 30 member countries and the European Commission, reviewed this Survey. The starting point for the Survey is a draft prepared by the Economics Department which is then modified following the Committee's discussions, and issued under the responsibility of the Committee.

- **Pomocí rodičům při skloubení pracovního a rodinného života.** Rodičovská dovolená by měla být zkrácena a do předškolní péče by mělo plynout více prostředků. Je třeba zlepšit soulad daní a dávek rodinám.
- **Motivací starších skupin obyvatel k práci,** nikoli pouze prodlužováním statutárního věku odchodu do důchodu. Vhodná by byla i další úprava podmínek předčasného a pozdějšího odchodu do důchodu.
- **Další reformou školství.** Střední školy by měly nabízet studentům širší spektrum předmětů otevírajících cestu k vysokoškolskému vzdělání. Potřebné je srovnávání výsledků škol a studentů. Mělo by se uvažovat o zavedení školného na vysokých školách.

Rychlý růst ve zpracovatelském průmyslu zaměřeném na vývoz je jeden z klíčových rysů ekonomického rozvoje České republiky. Schopnost využít přínosů globalizace vyžaduje víceméně stejné politiky jako podpora ekonomického růstu obecně. Vláda by se však měla zabývat některými specifickými prioritami, které odstraňují překážky hladkého fungování trhu a zabráňují tržním selháním:

- **Zabezpečením ekonomické opodstatněnosti** investičních pobídek pečlivým sledováním a případnou úpravou existujících programů.
- **Reformou migrační politiky,** aby byly využity možnosti, jež nabízí zvýšená mezinárodní mobilita práce a tím odstraněny nedostatky v nabídce práce.
- **Zabezpečením kvalitní dopravní infrastruktury** cestou efektivního využití prostředků z evropských fondů, spoluprací veřejného a soukromého sektoru (PPP) a účinnějším odstraněním bariér vstupu do odvětví železniční nákladní dopravy.
- **Podporou „oblastí hospodářského růstu“,** řešením místní a regionální infrastruktury, zejména pak v Praze a okolí. ■

Může současné rychlé tempo růstu vést k přehřátí?

Ekonomika těží z výrazného oživení růstu – v rozmezí let 2005 až 2007 se HDP zvýšil v průměru o více než 6 % a zároveň došlo k výraznému zvýšení napětí na trhu práce. Nedávné celosvětové turbulence na finančních trzích zatím ekonomiku neovlivnily, i když slabší růst v zahraničí by mohl mít jistý dopad. Prudké zvýšení inflace nyní potlačuje skutečné výdaje na spotřebu. Očekává se však, že v roce 2008 se růst HDP bude pohybovat okolo 4,5% a v roce 2009 se přiblíží svému potenciálu a dosáhne přibližně 5%. Vyšší výkonnost ekonomiky je poháněna výrobou určenou na export a odráží stále intenzivnější zapojení české ekonomiky do mezinárodních výrobních řetězců. Aktuální Ekonomický přehled OECD hodnotí podrobně dopady globalizace na českou ekonomiku.

Ekonomika zatím nevykazuje téměř žádné známky přehřátí; jádrová inflace zůstává mírná a mezera výstupu je malá. Avšak inflace spotřebitelských cen v současné době roste důsledkem administrativních opatření, jako např. zvýšení snížené sazby DPH a zvýšení spotřební daně z tabákových výrobků. Tak jako v jiných zemích, vývoj na trzích potravin a ropy zvyšuje spotřebitelské ceny i v České republice (ČR). Obava, že tyto administrativní a tržní tlaky přerostou do jádrové inflace, byla jednou z příčin zvyšování klíčových sazeb centrální bankou od poloviny roku 2007. Měnovou politiku navíc ovlivnily změny úrokových sazeb v ostatních státech, neboť pohyby směnných kurzů mají silný dopad na spotřebitelské ceny v ČR. Svou roli při stanovování sazeb hraje také plánované snížení inflačního cíle o jeden procentní bod na 2 % s tolerančním pásmem ± 1 procentního bodu od ledna 2010, které zároveň pomáhá stabilizovat inflační očekávání.

Nový inflační cíl lépe odpovídá míře inflace, která bude pravděpodobně požadována ke splnění Maastrichtských kritérií pro zavedení eura. Předchozí vláda promeškala cílové datum pro přijetí jednotné evropské měny a současná vláda nové nestanovila. Nejbližším možným termínem zavedení je rok 2012. Ačkoliv Maastrichtská kritéria se v tomto časovém horizontu zdají splnitelná, hlavní političtí činitelé zastávají názor, že před přijetím eura je nezbytné dosáhnout mnohem větší sladění s eurozónou a uskutečnit další reformy. Argumenty pro a proti tomuto tvrzení jsou těžko posouditelné. Je však nezbytné, aby pravidelná zpráva připravovaná společně Ministerstvem financí ČR a Českou národní bankou a schvalovaná vládou, i nadále poskytovala objektivní hodnocení míry sladění. Zároveň by při rozhodování o přijetí eura měla být náležitá pozornost věnována vývoji nákladů a výnosů v průběhu času. ■

Co dělá vláda pro zajištění fiskální udržitelnosti?

Středo-pravicová koalice zahájila své působení na začátku roku 2007 po několika měsících politického patu, jenž následoval po parlamentních volbách v roce 2006. Hlavním dosavadním úspěchem současné vlády na poli hospodářské politiky je reformní balíček odhlasovaný v loňském roce. Mimoto má vládní koalice řadu dalších reformních plánů, jež by měly podpořit ekonomický růst. Avšak stejně jako předchozím vládám ČR může i této trvat poměrně dlouho, než se na návrzích reforem v koalici shodne. Obtížné je navíc prosazení legislativy v Parlamentu,

protože vláda má jen těsnou většinu. Uskutečnění mnoha dalších reforem je proto nejisté, i když by jejich zavedení dlouhodobě zlepšilo výkonnost české ekonomiky.

Hlavní hospodářskopolitickou výzvou je zajištění fiskální udržitelnosti nezbytnými reformami, které povedou ke snížení deficitu veřejných financí. Pro zlepšení výdajové efektivity a disciplíny je třeba věnovat pozornost rozpočtovým procesům. Vzhledem k nadcházejícím výdajovým tlakům v důsledku stárnutí populace je nutné reformovat zdravotnictví i penzijní systém. Podle demografických prognóz OSN nastanou v ČR v první polovině tohoto století dvě fáze rychlého stárnutí. Ta první bude probíhat již od roku 2012 do počátku dvacátých let tohoto století, druhá fáze začne v polovině 30. let a skončí okolo roku 2050. Z výpočtů Evropské komise vyplývá, že nedojde-li ke změně politik, bude dodatečný tlak na výdaje v roce 2050 odpovídat téměř 7 % HDP, což představuje jeden z největších fiskálních tlaků v zemích Evropské unie. Pro zvládnutí těchto střednědobých a dlouhodobých výzev bude nutné provést reformy nejen systémů, kterých se stárnutí populace přímo dotýká, ale také dosáhnout zvýšení efektivity v ostatních oblastech výdajů. Některá vládní opatření představují začátek řešení.

Rychlý hospodářský růst představuje jedinečnou příležitost pro snížení rozpočtového deficitu a uskutečnění strukturálních reforem, avšak předchozí ani současná vláda jej plně nevyužily. Cíle deficitu veřejných rozpočtů (vyjádřené v procentech HDP) neposkytují dostatečně silnou podporu pro zodpovědnou fiskální politiku. Současná vláda se zatím drží svých cílů, které byly nastaveny v době méně nadějných růstových vyhlídek. Střednědobé výdajové rámce zahrnující nominální výdajové stropy v podstatě předurčují sestavování rozpočtu. Bude-li se tedy vláda držet aktuálních stropů, budou skutečné deficity pravděpodobně výrazně nižší než cíle (to však může být ohroženo plánovaným snížením sazeb přímých daní v roce 2009 a 2010). Riziko spočívá v tom, že podobně jako v minulosti budou tvůrci politik rámce ignorovat a zaměřit se pouze na dosažení relativně snadných cílů pro deficit. *Prostřednictvím závazku využít příznivého ekonomického vývoje nikoli ke pěstování příjmů na dodatečné výdaje ale ke další konsolidaci, je třeba stanovit ambicióznější cíle pro deficit.*

Snaha vlády řešit problémy kontroly rozpočtu způsobené velkými rezervními fondy je pozitivním krokem. Tyto fondy jsou částečně pod kontrolou jednotlivých ministerstev a narostly díky liberálním pravidlům pro převod nevyčerpaných rozpočtových prostředků do dalších období. Fiskální výhled, nová inovativní publikace, napomáhá objasnění fiskálněpolitických záměrů a technických aspektů. Pokrok lze pozorovat také u souborného účtu, který má pokrývat pouze všeobecné výdaje (rozpočtová kapitola „Všeobecná pokladní správa“). Pro další zlepšení rozpočtování centrální vlády je důležitý politický závazek, který by se měl projevit konkrétně v následujících reformách:

- *Nejdůležitější je důkladná analýza výdajových plánů v přípravné fázi, větší transparentnost rozpočtového materiálu předkládaného Parlamentu a širší využití programového rozpočtování.* V parlamentní fázi rozpočtového procesu by mělo být méně příležitostí pro výdaje typu „porcování medvěda“.

- *Zlepšení střednědobých výdajových rámců.* Zkušenost s výdajovými stropy stanovovanými na tři roky dopředu od jejich zavedení v roce 2004 ukazuje, že zde existuje prostor pro zlepšení. Nejvíce by pomohla větší vynutitelnost, například prostřednictvím důkladného politického a veřejného dozoru dodržování stropů či sankcí za jejich překročení. Za zvážení taktéž stojí alternativní stanovení definice výdajových stropů.

Letos v lednu byla zavedena rovná sazba daně z příjmu fyzických osob ve výši 15 % (odpovídající 23 % z obvyklého základu, viz. níže), která nahradila čtyři daňová pásma (od 12 % do 32 %). Tato změna podle očekávání přinesla největší prospěch vysokopříjmovým skupinám obyvatelstva. Přínosem pro nízkopříjmové je snížení průměrného daňového zatížení díky všeobecnému zvýšení slev na dani. Současná vláda zavedla rovnou daň s cílem dosáhnout pozitivní strukturální změny v ekonomickém chování vyrovnáním efektivních daňových sazeb. Dva aspekty na příjmové straně reformy vyvolávají otázky:

- Byl zaveden strop vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na úrovni čtyřnásobku průměrné mzdy, čímž reforma přinesla další úlevu osobám s vysokými příjmy. Ačkoliv celosvětově jsou stropy běžně užívány, argument pro jejich uplatnění v kontextu rovné daně poněkud oslaben. Stropy totiž narušují kontinuitu mezních sazeb daní, čemuž se rovná daň snaží vyhnout.
- Ve snaze snížit statutární daňovou sazbu byl rozšířen daňový základ, takže nyní zahrnuje platby pojistného pro sociální odvody jak zaměstnavatelů tak zaměstnanců. Tento „superhrubý“ základ je neobvyklý, neexistuje v žádné jiné zemi v rámci OECD. Teoreticky nevytváří žádné významné deformace, ale nepřináší ani žádné velké výhody.

Zavedení rovné daně a stropu pro platby pojistného bylo doprovázeno dalším snížením zdanění právnických osob. Do roku 2010 bude sazba daně 19 %, což je 5 procentních bodů pod současnou úrovní. Ztráty příjmů vzniklé na základě těchto opatření jsou kompenzovány zvýšením nižší sazby daně z přidané hodnoty (DPH) a velkým zvýšením spotřební daně z cigaret. V plánu je také zjednodušení daňové legislativy, což je vítáno. Do těchto plánů by mělo být zahrnuto i postupné snižování podpory vlastnictví a modernizace bydlení, v ČR totiž existuje velmi mírné zdanění nebo výrazná podpora bydlení v mnoha oblastech. Obecně přináší daňová reforma vítané zmenšení rozdílu mezi zdaněním příjmů fyzických a právnických osob a posun od přímého k nepřímému zdanění. Bylo by vhodné zvážit další sblížení sazeb DPH, což by umožnilo větší přizpůsobení daňového mixu. Podobně jako v mnoha dalších zemích OECD jsou i v ČR nyní rozdíly v sazbách DPH motivovány sociálními aspekty. Ty je však lepší řešit v rámci systému sociálního zabezpečení. Jelikož bylo provedeno mnoho změn v oblasti daní a úlev zároveň, je třeba podrobně sledovat dopady na efektivitu a rozdělení příjmů. ■

Je pokrok v reformě zdravotnictví a důchodů odpovídající?

Pro zajištění fiskální udržitelnosti je nezbytné, aby se zdravotnictví bylo schopno vypořádat se stárnutím populace. V první fázi reformy byly zavedeny malé regulační poplatky, krok, který OECD doporučovalo již ve svém předchozím hodnocení a jenž by měl pomoci omezit spotřebu zdravotní péče. V obecné rovině zajišťuje model více zdravotních pojišťoven efektivní poskytování zdravotní péče prostřednictvím soutěže v nabídce kvality i ceny služeb mezi zdravotními pojišťovnami a poskytovateli. K tomu směřuje i druhá fáze reformy, kterou v současnosti projednává koaliční vláda. Klíčovým pro reformu je návrh motivovat zdravotní pojišťovny ziskem jejich převedením na akciové společnosti, čímž bude posílena jejich motivace snažit se poskytovat služby nákladově efektivním způsobem. Tento krok je spojen s několika opatřeními: zlepšením definice základního balíku služeb zdravotní péče, zřízením regulátora odvětví, rozšířením nabídky pojistných produktů a mechanismu „cash-back“, v jehož důsledku by část zisku pojišťoven směřovala zpět k jejich klientům. Druhá fáze reformy by mohla mít významný dopad na posílení konkurence v oblasti kvality a ceny služeb. Zkušenosti zemí OECD s tímto typem reformy jsou však zatím stále omezené. Zvýšená pozornost by měla být věnována následujícím oblastem:

- *Nežádoucí reakce pojišťoven.* Je třeba věnovat pozornost snahám „sbírat smetanu“ (tj. výběr nejméně rizikových pojištěnců, tzv. cream skinning), protože po reformě se může zvýšit motivace k tomuto jednání. Důležitá jsou také opatření usnadňující přechod pojištěnců mezi pojišťovnami. Navíc, bude nutné předejít střetu zájmů vlastníků akciových společností.
- *Podrobné sledování reakce poskytovatelů zdravotní péče.* Poskytovatelé mohou mít v některých oblastech místní monopol, v těchto případech pak není pravděpodobné, že by lepší motivace pojišťoven přinesla významné zvýšení efektivity. Regulátoři musí dohlédnout na to, aby větší konkurence na trhu poskytovatelů nevedla ke snížení kvality zdravotní péče. Proto bude nutné zavést lepší informační systém o výkonnosti poskytovatelů.
- *Další opatření v obsahu základního balíku zdravotní péče.* Druhá fáze reformy se snaží lépe definovat rozsah zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění. V kontextu stárnutí populace a stálého rozšiřování se možností léčby je však třeba pracovat na tom, aby byl tento rozsah zúžen, nebo aby bylo možné ve veřejném systému využívat také jiné zdroje financování (například rozšířením spoluúčasti).

Má-li být zajištěna fiskální udržitelnost veřejných financí, též důchodový systém musí být schopen vyrovnat se se stárnutím populace. Bezprostředním problémem je statutární věk odchodu do důchodu. Zvyšování věkové hranice, které v současnosti probíhá, skončí ke konci prvního desetiletí tohoto století, kdy dosáhne 63 let u mužů a 59 až 63 let u žen (v závislosti na počtu vychovaných dětí). Ze všech věrohodných demografických předpovědí vyplývá, že zůstane-li věk odchodu do důchodu na této hranici, dojde k rozsáhlým deficitům veřejného důchodového systému. *Proto je velmi důležité schválení a implementace navrhovaných*

parametrických reform, které obsahují další zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu.

Brzy by mělo být učiněno konečné rozhodnutí o další reformě starobních důchodů. Současný průběžně financovaný systém (PAYG) zajišťuje prostřednictvím vysokého stupně přerozdělování finančních prostředků základní úroveň zabezpečení na stáří. Takovýto systém je udržitelný, dojde-li ke změně příslušných parametrů, zejména pak věku odchodu do důchodu. Má-li však obsahovat silnější vazbu mezi odvedenými příspěvky a vypláceným důchodem, existuje důvod pro další reformu. Jednou z možností, která se aktuálně projednává, je příspěvkově definovaný druhý pilíř tzv. carve-out, do něhož by byla vyvedena část pojistného, jak je tomu již nyní na Slovensku, v Maďarsku a Polsku. Je třeba ovšem zvážit důsledky přechodného schodku. Příspěvkově definovaný carve-out přináší fiskální problémy, jelikož příjmy klesnou okamžitě, ale úspory na straně výdajů se projeví až poté, co první lidé odejdou do důchodu podle nového systému. Také nastavení pravidel pro přechod do druhého pilíře je kritické jak z hlediska fiskálních tak mikroekonomických dopadů dané změny. Současný návrh dává všem budoucím generacím možnost volby mezi těmito dvěma systémy. Mělo by však být zváženo zavedení povinného přechodu, aby byl postupně nabízen „plný“ průběžný systém. Bude-li existovat trvalá volba mezi systémy, vzniká riziko dalších veřejných výdajů, protože čistí přispěvatelé z veřejného PAYG systému odejdou, zatímco čistí příjemci zůstanou u „plného“ průběžného systému.

Dobrovolné penzijní připojištění (tzv. třetí pilíř penzijního systému) je v ČR běžné, ale úspory na jednoho účastníka jsou nízké. Díky kombinaci přímé podpory a daňových pobídek je tato forma spoření atraktivní, avšak výnosy nad rámec podpor jsou nízké. *Je třeba důkladně přepracovat předpisy a legislativu týkající se soukromých penzijních fondů, a to zejména restriktivní nařízení dle kterého pojištěncům nemohou být připsány negativní výnosy. Zároveň by měla být kriticky zhodnocena podpora a daňové úlevy penzijního připojištění. Nejlepším řešením by bylo, kdyby toto spoření nabylo atraktivnosti v důsledku legislativního přehodnocení i bez podpor státu.*

Vládní reforma veřejných financí přesahuje rámec reformy zdravotnictví a penzijního systému. Dosahuje úspor v sociálních dávkách, částečně s cílem kompenzovat předvolební opatření z roku 2006. Byla na příklad zavedena větší diskrece v indexaci sociálních dávek. Přestože tím skutečně vznikají možnosti rozpočtových úspor, nedošlo ke snížení rizika politických tlaků na jejich neoprávněné zvyšování. *Bylo by proto dobré důkladně zvážit vhodný systém komplexní automatické indexace. Odložením zákonů o pojištění pro případ pracovního úrazu a nemocenského pojištění bylo dosaženo dalších úspor. Zákon o nemocenském pojištění činí zaměstnavatele odpovědné za prvních čtrnáct dní výplaty nemocenských dávek výměnou za snížení sociálních příspěvků, které musí odvádět. I když byla prozatím zavedena třídenní „čekací doba“, plán čtrnáctidenní zodpovědnosti by neměl být dále odkládán, protože by výrazně pomohl při řešení zneužívání dávek systému nemocenského pojištění.*

Co se týče veřejné správy, je třeba více podpořit zvýšení efektivity prostřednictvím snížení počtu pracovních míst. Obzvláště vzhledem k příznivé aktuální situaci na trhu práce, neboť propuštění pracovníci si budou schopni znovu snadno najít nové zaměstnání. Nedávný pokus dosáhnout úspor omezením mzdových prostředků přidělených na období 2008–2010 je povzbudivý, na konkrétní hodnocení výsledků je však ještě brzy. Vzhledem k významným objemům dostupných fondů Evropské unie je nezbytné zjednodušit správu přidělování těchto prostředků a kompenzovat decentralizaci intenzivnější komunikací a sdílením odbornosti a zkušeností ve státní správě. ■

Jak motivovat vyšší nabídku práce?

Má-li dojít ke zvýšení potenciálu ekonomického růstu, druhou klíčovou oblastí je zvýšení nabídky práce a úrovně dovedností populace v produktivním věku. Současné rychlé tempo hospodářského růstu snižuje dlouhodobou strukturální nezaměstnanost v jednotlivých regionech, vytváří ovšem nový problém zajištění dostatečné nabídky práce a dovedností pracující síly, která by podpořila vyšší tempo hospodářského rozvoje. Vládní politika musí v první řadě vytvářet všeobecně příznivé podmínky na pracovním trhu. Jak již bylo výše zdůrazněno, provedené daňové reformy míří obecně správným směrem, protože přesouvají zatížení ze zdanění práce na nepřímé daně. Vláda plánuje také podporu motivace k práci v rámci systému sociálního zabezpečení a reformu podpor v nezaměstnanosti. Další kroky by měly:

- *Zvážit větší deregulaci zákoníku práce.* Provedené odstranění některých omezení je vítáno, ale je třeba jít dále. Přínejmenším by měla být provázána výpovědní lhůta a odstupné s dobou trvání pracovního poměru, tak aby v případě osob s kratší dobou pracovního poměru představovaly menší zátěž.
- *Zvážit úplnou liberalizaci nájemného.* Regulační rámec stále omezuje nájemní bydlení, což přispívá ke slabé mobilitě pracovních sil v rámci ČR. Ve srovnání se současným plánem zvyšování regulovaného nájemného by měla úplná liberalizace větší dopad.

Vzhledem ke klesající strukturální nezaměstnanosti a blížícímu se období poklesu populace v produktivním věku je zřejmé, že k dalšímu zvýšení zaměstnanosti bude nezbytné využít dodatečných rezerv pracovních sil. K největším takovým rezervám patří rodiče s malými dětmi a starší lidé:

- *Je nutná hlubší reforma, která by pomohla rodičům skloubit práci a rodinu.* Změna v oblasti rodičovských příspěvků umožňující vybrat si jednu ze tří rychlostí vyplácení poskytuje větší možnost volby. Existují plány na podporu soukromých služeb péče o děti poskytovaných v domácnosti. Nicméně je nezbytné uskutečnit další kroky. *Mezinárodní zkušenosti ukazují, že dlouhá období bez práce škodí profesnímu rozvoji rodičů a příjmům rodin, a tím mohou poškodit také vývoj dětí. Z toho důvodu by délka mateřské a rodičovské dovolené dohromady měla být zkrácena ze tří na dva roky či méně.* Avšak česká vláda naznačila, že se tímto doporučením pravděpodobně nebude řídit. Současný systém totiž odráží preference české společnosti péče o děti v rámci

rodiny. V každém případě by však měly být podniknuty další kroky s cílem zvýšit poskytování služeb péče o děti. Jednou z možností je dát obcím větší finanční pobídky. Další alternativou je částečná (nebo úplná) náhrada rodičovských příspěvků poukazy na veřejnou a soukromou péči o děti. *Konečně je třeba podotknout, že nedávná daňová reforma neřeší dostatečně problém vysokých efektivních mezních daňových sazeb pro domácnosti s nízkými příjmy po zahrnutí dávek. Tuto záležitost je třeba důkladně přezkoumat.*

- *Další zvyšování věku odchodu do důchodu je stěžejní pro zvýšení zaměstnanosti starších skupin obyvatelstva. Pozornost je třeba věnovat také pobídkám k práci pro důchodce. V současnosti pracující důchodci platí odvody na důchodové pojištění, ale to se nijak neprojeví na výši jejich penzí. V případě předčasného odchodu do důchodu by se dalo uvažovat nad snížením důchodů pod hranici tzv. matematicko-pojistné neutrality. Opatření v obou těchto oblastech jsou součástí navrhovaných parametrických úprav důchodového systému. Vzhledem k tomu, že se současný důchod v rámci průběžně financovaného systému silně podobá rovnému důchodu, existuje důvod pro postupné celkové zrušení předčasného odchodu do důchodu. Zlepšování oblasti invalidních důchodů probíhá a je třeba v něm pokračovat.*
- *Tyto a další nepracující skupiny mají často priority a závazky, které lépe vyhovují částečným úvazkům. Odstranění bariér vytvořených minimálním sociálním odvodem a jakýmkoli dalšími překážkami pro nestandardní pracovní úvazky by mělo mít přednost před přímou podporou těchto pracovních míst.*

Zvýšené napětí na trhu práce a stále značný příjmový rozdíl v porovnání s průměrem EU podtrhuje potřebu dobrého školství, které umožní zvyšování lidského kapitálu. Také prohlubování dovedností může urychlit strukturální změny v ekonomice, například posílením inovačního potenciálu. V této oblasti politik je třeba řešit zejména dvě otázky:

- *ČR se drží střeoevropské tradice ranné selekce studentů již na druhém vzdělávacím stupni, v důsledku čehož má vysokoškolské vzdělání pouze malá část populace. Toto elitářství by mělo být zastaveno menší selekcí studentů a širším přístupem k výukovým programům, které by jim poté umožnily pokračovat poté na vysokých školách. Zároveň je potřeba posílit srovnávání výsledků škol a studentů (tzv. benchmarking).*
- *Jak již bylo doporučeno v předchozích Přehledech, na vysokých školách by mělo být zavedeno školné, což by umožnilo získat dodatečné zdroje a zvýšit efektivitu tohoto odvětví. Školné by mělo být doprovázeno veřejně podporovanými studentskými půjčkami, jejichž splátky by byly podmíněny vyšší příjmů po absolvování studia. ■*

Jak nadále využívat přínosů globalizace?

Česká ekonomika je velmi otevřená. Objem zahraničního obchodu je rozsáhlý, přibližně o 50 % větší než HDP, z čehož velká část odráží přes-hraniční pohyb zboží v rámci mezinárodních výrobních řetězců. Významný podíl tvoří obchod s Německem, s čímž souvisí i skutečnost, že největším samostatným odvětvím je výroba automobilů. Hlavními přednostmi ČR jsou výhodná geografická poloha a relativně nízké náklady na pracovní sílu. Podstatnou část přímých zahraničních investic představuje zejména založení mezinárodních výrobních závodů.

Globalizace ovlivňuje ekonomiku i jiným způsobem: nadnárodní společnosti nyní hrají důležitou roli v maloobchodu, rozvíjí se sektor obchodovatelných služeb. Zvyšující se mezinárodní mobilita pracovních sil představuje taktéž specifické výzvy a příležitosti.

Má-li česká ekonomika i nadále těžit z globalizace, je třeba zaměřit se na takové aspekty, které pomáhají ekonomickému růstu obecně: zejména jde o zdravé makroekonomické podmínky a strukturální politiky, které ovlivňují obchodní prostředí, jako je zjednodušení obchodní legislativy, zdanění firem a jednotlivců, školství a inovační politika. Vedle nich lze ale také najít určité specifické oblasti. Na první pohled by byla potenciálně důležitá obchodní politika, ta se ale nyní řídí převážně rozhodnutími na úrovni EU. Existují však oblasti, kde vláda může mít přímý vliv. Priority by měly být následující:

- *Pobídky a další typy podpory investic provázané s globalizací musí být ekonomicky opodstatněné, například při selhání trhu nebo efektů přelévání.* Došlo k rozšíření způsobilosti pro nárok na pobídky a zároveň byla o polovinu zkrácena doba daňových prázdnin, což se zdá rozumné. Další úpravy investičních pobídek by však měly vycházet z celkového vyhodnocení a dalšího sledování podporovaných firem. Dotace (například v případě veřejné infrastruktury) a výhody, které jsou často dojednávány mezi místními úřady a investory, by měly být poskytovány v rozumném měřítku. Zároveň je třeba podrobně monitorovat podporu pro malé a střední podniky orientované na vývoz. Mělo by být zváženo další rozšiřování působnosti CzechInvestu; existuje důvod pro fúzi s CzechTrade.
- *Reforma migrační politiky, aby byly využity příležitosti větší mezinárodní mobility pracovních sil díky globalizaci.* Hlavním zdrojem zahraničních pracovníků je tradičně Slovensko. Členství v EU rozšířilo zásoby pracovních sil, pro které není vstup do ČR omezen. Nicméně opatření pro využití pracovníků z jiných zemí jsou nezbytná. Program „zelených karet“ je potenciálně vítán a měl by být navržen na základě zkušeností se současným bodovým pilotním programem a úspěšnými imigračními programy zaměřenými na kvalifikované pracovníky, které jsou využívány v jiných zemích.
- *Zajištění dobré dopravní infrastruktury, neboť se jedná o jeden z klíčových faktorů při rozhodování firem o umístění svých podniků, který může vláda přímo ovlivnit.* Vzhledem ke značným finančním prostředkům vyčleněným v strukturálních fondech EU v rozpočtu 2007–2013 na dopravní infrastrukturu je třeba důkladně vyhodnotit priority a implementaci projektů. Zvýšenou pozornost je třeba věnovat

zvláště efektivitě veřejných zakázek. V tomto případě by bylo vhodné zvážit spolupráci veřejného a soukromého sektoru (PPP), přičemž je třeba dbát na její design. Pozornost zasluhuje také železniční doprava, kde je potřeba dosáhnout větší konkurence mezi jednotlivými způsoby dopravy i lepší rovnováhy mezi silniční a železniční dopravou.

- *Zvýšení síly „oblastí hospodářského růstu“*: V případě ČR je největším magnetem podnikání Praha, která má potenciál na to, aby v regionu střední a východní Evropy hrála ještě významnější roli než je tomu dnes. V tomto kontextu je nutné řešit faktory omezující expanzi této městské oblasti, zejména pak vznikající problémy s dopravou a bydlením. ■

Další informace

Další informace o Ekonomickém přehledu ČR mohou poskytnout Philip Hemmings, email: Philip.Hemmings@oecd.org, tel: +33 1 45 24 76 69; Alessandro Goglio, email: Alessandro.Goglio@oecd.org, tel: +33 1 45 24 75 71. Nebo více na www.oecd.org/czech

Další čtení

OECD Economic Surveys: *Economic Surveys* review the economies of member countries and, from time to time, selected non-members. Approximately 18 Surveys are published each year. They are available individually or by subscription. For more information, consult the Periodicals section of the OECD online Bookshop at www.oecd.org/bookshop.

Additional Information: More information about the work of the OECD Economics Department, including information about other publications, data products and Working Papers available for downloading, can be found on the Department's website at www.oecd.org/eco.

Economic Outlook No. 82, December 2007.

More information about this publication can be found on the OECD's website at www.oecd.org/eco/Economic_Outlook.

Economic Policy Reforms: Going for Growth, 2008 edition.

More information about this publication can be found on the OECD's website at www.oecd.org/growth/goingforgrowth2008.

OECD publications can be purchased from our online bookshop:
www.oecd.org/bookshop

OECD publications and statistical databases are also available via our online library:
www.SourceOECD.org

Kde nás můžete kontaktovat?

OECD HEADQUARTERS

2, rue André-Pascal
75775 PARIS Cedex 16
Tel.: (33) 01 45 24 81 67
Fax: (33) 01 45 24 19 50
E-mail: sales@oecd.org
Internet: www.oecd.org

GERMANY

OECD Berlin Centre
Schumannstrasse 10
D-10117 BERLIN
Tel.: (49-30) 288 8353
Fax: (49-30) 288 83545
E-mail:
berlin.centre@oecd.org
Internet:
www.oecd.org/berlin

JAPAN

OECD Tokyo Centre
Nippon Press Center Bldg
2-2-1 Uchisaiwaicho,
Chiyoda-ku
TOKYO 100-0011
Tel.: (81-3) 5532 0021
Fax: (81-3) 5532 0035
E-mail: center@oecdtokyo.org
Internet: www.oecdtokyo.org

MEXICO

OECD Mexico Centre
Av. Presidente Mazaryk 526
Colonia: Polanco
C.P. 11560 MEXICO, D.F.
Tel.: (00.52.55) 9138 6233
Fax: (00.52.55) 5280 0480
E-mail:
mexico.contact@oecd.org
Internet:
www.oecd.org/centrodemexico

UNITED STATES

OECD Washington Center
2001 L Street N.W., Suite 650
WASHINGTON DC. 20036-4922
Tel.: (1-202) 785 6323
Fax: (1-202) 785 0350
E-mail:
washington.contact@oecd.org
Internet: www.oecdwash.org
Toll free: (1-800) 456 6323

The OECD Policy Briefs are prepared by the Public Affairs Division, Public Affairs and Communications Directorate. They are published under the responsibility of the Secretary-General.